

Sammanfattning av slutseminariet i Kraft och liv i vatten –KLIV, 21-22 september i Älvkarleby

Den 21-22 september samlades drygt 70 personer hos Vattenfall i Älvkarleby inför ett slutseminarium inom forskningsprogrammet Kraft och liv i vatten – KLIV. Seminariet inleddes med att Johan Tielman, miljöchef på Uniper och ordförande för KLIV-projektets programgrupp, gjorde en tillbakablick kring tidigare miljörelaterad forskning inom vattenkraften. Tielman berättade bland annat om forskningsprogrammet "Vattenkraftens miljöfrågor", etapp 1-3. Från projektet "Vattenkraft – miljöeffekter, åtgärder och kostnader i nu reglerade vattendrag" kom rekommendationer bl.a. att förbättra och skapa ett mer användarvänligt CBA-verktyg, vilket nu också skett inom KLIV.

Niklas Egriell, utredare på Havs- och Vattenmyndigheten, beskrev kort de behov som Havs- och Vattenmyndigheten såg innan KLIV startade. Framförallt hoppades HaV på att få ett underlag till den vägledning för prioritering och avvägning som ska tas fram på myndigheten.

Sara Sandberg, områdesansvarig för Vattenkraft på Energiforsk, beskrev programmets inriktning och vilka mål som har satts upp. De tre projekten inom KLIV hänger ihop kronologiskt, ett tillbakablickande projekt för utvärdering av effekter till följd av genomförda åtgärder (EKOLIV), ett framåtblickande som har tagit fram en prioriteringsmodell för att välja mellan åtgärder (PRIO-KLIV) och ett projekt som värderar vattenkraftrelaterade miljöåtgärder (FRAM-KLIV).

Projektet PRIO-kliv presenterades av forskarna vid Umeå universitet. Birgitta Malm Renöfält inledde med att berätta mer om vilket underlag som behövs inför ett åtgärdsarbete och hur den utvecklade bristanalysmetoden fungerar. Åsa Widén tog vid för att gå in mer i detalj om ekologiska flöden. Projektledaren Roland Jansson berättade om den prioriteringsmodell och arbetsgång som utvecklats inom projektet. Diskussionerna efter presentationen handlade bland annat om att det inte finns en "kokboks lösning" för alla avrinningsområden och vattenförekomster, utan vi kommer tvingas att jobba med platsspecifika lösningar. En annan fråga som diskuterades var hur pass mycket älven dämpar en ökad reglering och hur påverkan av ökad korttidsreglering ser ut.

Projektet EKOLIV presenterades av projektledaren Leonard Sandin, SLU Aqua. Projektet har bland annat utvärderat de åtgärder som genomförts av bland annat länsstyrelserna och som finns sammanställda i portalen "Åtgärder i vatten". Diskussionerna handlade om bristen på bra kartläggningar före åtgärder och uppföljningar under och efter genomförda miljöåtgärder. Här behövs ett helhetsgrepp när det gäller metoder och verktyg för att resultaten ska kunna användas framöver. En fråga är vem som tar det övergripande ansvaret. En annan aspekt som diskuterades var hur vi framöver kan integrera fler stressorer från exempelvis skogs- och jordbruk i utvärderingar tillsammans med påverkan från vattenkraften.

Projektet FRAM-kliv presenterades av Tore Söderqvist och Henrik Nordzell, Anthesis Enveco. Tore berättade om grunderna inom CBA och vilka svar de ger, medan Henrik gick in mer i detalj kring det användarexempel som genomförts med det utvecklade Excelverktyget. Diskussionerna efter presentationen handlade bland annat, om och hur förändringar av den biologiska mångfalden integreras i en CBA. Tore förklarade bland annat att bristen på underlagsstudier gör att det är svårt att inkludera påverkan på biologisk mångfald, men att det inte finns några hinder i sig.

Anna Rönnlund, Sweco Energiguide, presenterade resultaten från uppdraget att genomföra en syntes av KLIV-projektet. Det diskuterades om det äldre Art- och habitatdirektivet per automatik går före det yngre Vattendirektivet när det gäller vilka åtgärder som behöver genomföras i Natura-2000 områden.

Efter ett mingel med projektutförarna sammanfattade Johan Tielman dagen. Några av Johans slutsatser var:

- Samverkan är ett nyckelord inför fortsatta arbetet
- Det är viktigt att jobba med värdekärnor i reglerade vatten
- Vems ansvar är det att följa upp effekten av åtgärderna och att utveckla en metodik för uppföljning?
- När är vi nöjda? Vad är tillräckligt bra åtgärder?

Dag två inleddes av Andreas Bäckstrand från Vattenmyndigheterna som presenterade projektet Åtgärdsplaner vattenkraft. Projektet som ska ta fram förslag på miljö kvalitetsnormer för de vattenförekomster som idag är utpekade som Kraftigt modifierade vatten på grund av vattenkraft. Diskussionerna efteråt handlade bland annat om hur olika tolkningar gjorts utifrån vad EU:s ramdirektiv för vatten innebär för ekologiska flöden och konnektivitet.

Claes Hedenström på Vattenfall berättade om Vattenkraftens Miljöfond. Det är en frivillig branschgemensam fond där ersättning lämnas för faktiska kostnader för åtgärder enligt den nationella avvägningsplanen och som beslutats i en dom. Claes fick många frågor efteråt, bland annat om hur fondmedlen kommer prioriteras mellan olika projekt.

Sedan följde en intressant paneldiskussion med Lisa Lundstedt, Vattenmyndigheterna, Per-Erik Sandberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Inger Poveda Björklund, Havs- och vattenmyndigheten och Claes Hedenström, Vattenfall. Sara Sandberg på Energiforsk var moderator.

Lisa pekade på att en stor vinst med KLIV är den samverkan som uppstår inom programmet mellan olika aktörer. Per-Erik Sandberg menade att Energiforsk har ett viktigt uppdrag framöver att titta på några olika åtgärdstyper och se till att de följs upp ordentligt. Hittills har uppföljningen inte fungerat tillfredställande. Inger såg att resultaten från KLIV kan ge ett inspel till den plan för prioriteringar och avvägningar som Havs- och Vattenmyndigheten ska ta fram. Claes Hedenström hoppades att resultaten från projekten kan användas när branschen nu ska genomföra miljöåtgärder på bred front.

Det fanns gått om förslag till framtida forskningsbehov, ex. vilken form av biologisk påverkan kan uppstå till följd av ökad korttidsreglering och hur det ska gå till att både uppfylla vattendirektivet samtidigt som vattenkraftens reglerförmåga ska öka framöver.

Dagen avslutades med att deltagarna fick se på den nästan färdigställda Kungsrännan och labbet med skalmodeller av vattenkraftverk.